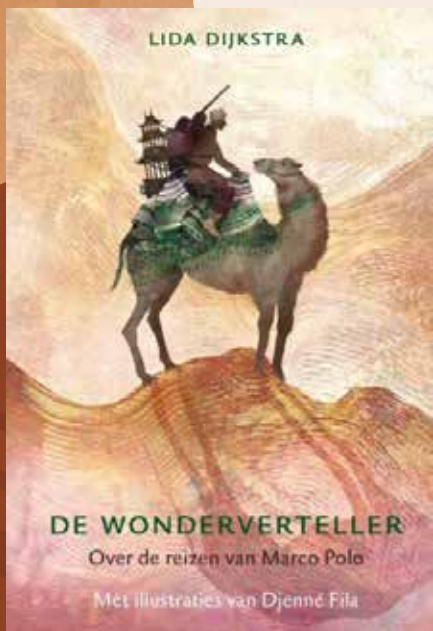

BOEK ENTIP

Geschikt voor: groep 7 en 8, vo-onderbouw

Auteur: Lida Dijkstra

Illustrator: Djenné Fila

Uitgeverij: Luitingh-Sijthoff
Verschenen in 2024
200 bladzijden

Samenvatting

Weesmeisje Topina werkt in 1298 als schoonmaakster in de gevangenis in Genua. Ze is haar geboortestad nog nooit uit geweest, terwijl gevangene Marco Polo juist de hele wereld heeft bereisd. Elke dag komen er bezoekers naar Marco's cel om naar zijn wonderlijke verhalen te luisteren. Maar Marco heeft hier schoon genoeg van, dus regelt Topina in het geheim dat medegevangene Rustichello zijn verhalen opschrijft. Dan hoeft Marco ze nooit meer te vertellen.

Terwijl Topina meeluistert naar de verhalen, gaat ze voor het eerst twijfelen aan haar eigen kleine wereld.

Raamvertelling

In *De wonderverteller* lees je zowel het verhaal van Topina als dat van Marco Polo over zijn reizen. Beide worden verteld vanuit een ik-perspectief. Het heeft daardoor veel weg van een raamvertelling: het verhaal van Marco is ingebed in Topina's verhaal. De perspectiefwisselingen zijn duidelijk aangegeven door de verschillende kleuren tekst: zwart voor Topina, blauw voor Marco en rood voor de achtergrondinformatie over dieren. Hierdoor kunnen ook jongere lezers goed volgen door wiens ogen je naar de gebeurtenissen kijkt.

Kleine muis

Topina heet eigenlijk Maria della Pietra, maar dat vindt ze maar een 'kille' naam. De naam 'Topina' (kleine muis), die Marco haar geeft, vindt ze veel geschikter. Want een muis is grijs en onopvallend. In eerste instantie gedraagt Topina zich ook zo, maar dankzij de verhalen van 'messer' Marco maakt ze een duidelijke groei door. Met name de stoere en strijdbare prinses Aigiarne, het achternichtje van Koebilai Chan, is haar rolmodel. Met haar stem in haar achterhoofd leert Topina dat je wel degelijk invloed hebt op je eigen leven en je eigen

‘Verhalen kunnen helpen en helen, Topina’

keuzes kunt maken. Ze gedraagt zich niet langer als een grijze muis, maar wil haar eigen reis maken. Dat Topina veel meer is dan ze zelf dacht, wist Marco al toen hij het meisje haar naam gaf: 'Zo noem ik haar omdat ze handig, snel en spits is'.

Zoektocht

Ondanks alle spannende gebeurtenissen en exotische landen laat Marco zien dat het leven niet alleen maar avontuurlijk is. Soms is het ook saai of eentonig. Zijn verhalen symboliseren een zoektocht naar zowel de wereld om hem heen als naar zichzelf.

Zo worstelt hij met de verhouding tussen hem en zijn vader en moet hij zijn weg vinden in zijn rol als koopman. Net als Topina ontwikkelt Marco zich dus gedurende zijn reis, van een tiener tot een ervaren koopman en reiziger.

Feit of fictie?

Marco en Rustichello voeren tussen de verhalen door meerdere discussies over wat wel en niet in het boek moet komen. Marco wil zijn verhalen graag feitelijk houden, terwijl lezers volgens Rustichello juist op zoek zijn naar sensatie en bloederige actie. Dijkstra speelt daarmee met de vraag in hoeverre de belevenissen van Marco Polo echt gebeurd zijn. Achter in het boek schrijft ze: 'Ga er maar van uit dat alles in dit boek echt is gebeurd, behalve de stukken die volslagen verzonnen zijn.' Wat dan precies echt en verzonnen is, kom je niet te weten.

Net als Topina word je als lezer helemaal in Marco's verhalen gezogen. Dankzij de beeldende schrijfstijl kun je de verschillende landen bijna tot in detail voor je zien. Je ontdekt gedurende het verhaal verschillende dieren, landschappen, culturen en denkwijzen uit de dertiende eeuw, bijvoorbeeld de vraag of de aarde plat of rond is. Maar je leest ook over onzichtbaar zijn en de waarde van 'eigen mensen' om je heen hebben. Kortom, een prachtig verhaal dat de moeite waard is om (voor) te lezen.

‘Zelf aan de slag met dit boek? Bekijk dan ook de volgende lesideeën voor in de groep.’

Lesdoelen:

- De leerlingen beschrijven de ontwikkeling die Topina doormaakt.

- De leerlingen denken na over de betekenis van de naam Topina.

Kerdoelen:

- 4B: De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.

- 9A: De leerling toont inzicht in verhalende teksten.

IN GESPREK

Kleine muis

Zowel Topina als Marco Polo maken een ontwikkeling door in het verhaal. De leerlingen gaan in gesprek over de ontwikkeling die Topina doormaakt en over de betekenis van haar naam. Lees samen de hoofdstukken 'Buitelzinnen' en 'Groots idee'. Wat kom je over Topina te weten? Wat voor persoon is ze? Welke eigenschappen passen hierbij? Hoe praat ze? Hoe ziet ze eruit? Teken op het bord een mindmap met daarin informatie over Topina: emoties, vaardigheden en karaktereigenschappen.

Laat de leerlingen vervolgens in tweetallen het hoofdstuk 'De smerige sleutelsmid' lezen. Wat zijn de leerlingen nog meer over Topina te weten gekomen? Laat ze met elkaar overleggen en voeg hun bevindingen toe aan de mindmap.

Stel eventueel extra verdiepende vragen, zoals:

- Waarom doet Topina alsof ze een jongen is, denk je? Waren mannen en vrouwen gelijk in die tijd? Hoe is dat nu?
- Hoe behandelt de sleutelsmid Topina? En Peter? Hoe denkt Topina hierover?
- Waar komt de stem vandaan die Topina hoort, denk je? En wat is het gevolg van die stem?

Op zoek naar de jas

Lees het hoofdstuk 'De reisjas'. Vraag bijvoorbeeld:

- Hoe klinkt de stem van Aigiarne? Hoe weet je wanneer zij aan het woord is? Hoe helpt die stem Topina?
- Wat voor eigenschappen hebben vrouwen volgens Marco? Vind je een of meerdere eigenschappen bij Topina passen? Kun je uitleggen waarom wel of niet?
- Denk je dat Topina de jas ook was gaan zoeken als ze Aigiarnes stem niet in haar hoofd had gehoord?
- Past Topina's zoektocht bij alles wat je tot nu toe over haar gelezen hebt?
- Hoe voelt Topina zich als ze weer terug in de gevangenis is?

Vul de mindmap op het bord aan met wat je nu over Topina weet.

Ik ben Topina

Laat de leerlingen in tweetallen 'Topina, dat ben ik' lezen. Vervolgens praten ze samen over de ontwikkeling die Topina heeft doorgemaakt. En wat betekent de naam 'Topina' voor de leerlingen? Vinden ze haar nog steeds onzichtbaar, of vinden

‘Marco Polo’s verhalen maakten mijn wereld groter en kleuriger’

ze haar net als Marco 'handig, snel en spits'? Of heeft Topina heel andere eigenschappen of vaardigheden die belangrijk zijn? Bespreek hun bevindingen vervolgens klassikaal.

Stel eventueel verdiepende vragen als:

- Topina was op zoek naar 'eigen mensen'. Denk je dat ze die nu gevonden heeft? Wanneer zijn mensen je 'eigen mensen'? Wie zijn dat voor jou?
- Is Topina nog steeds onzichtbaar?
- Welke rol speelt de stem in Topina's hoofd? Wat was er gebeurd als die stem er niet was geweest? Was Topina dan nog steeds vertrokken?
- Welke les heeft Topina geleerd?

Nog meer gespreksonderwerpen

Er zitten nog veel meer elementen in *De wonderverteller* waarover je in gesprek kunt gaan met de leerlingen. Denk aan:

> *De structuur van het boek (Nederlands)*

- Door wiens ogen kijk je naar de gebeurtenissen? Hoe weet je dat?
- Wat is het gevolg daarvan voor wat je over de personages te weten komt?

> *Verskillende culturen (geschiedenis)*

- Over welke volkeren en culturen vertelt Marco Polo? Welke religie hebben ze? Wie is hun leider? Hoe zit het met de macht?
- Zijn er culturen die de leerlingen al kenden? Over welke cultuur willen ze meer weten?
- Welke verschillen en overeenkomsten zien ze tussen hun eigen cultuur en de culturen die beschreven worden?

> *Dieren (natuur, biologie)*

- Dieren spelen een belangrijke rol in dit verhaal. Hoe denken de verschillende mensen over dieren?
- Welk dier zouden de leerlingen zelf een keer willen zien?
- Zoek eventueel samen extra informatie over enkele dieren op.

> *De relatie tussen Marco Polo en zijn vader (Nederlands)*

- Wat voor man is Marco's vader? Hoe gedraagt hij zich naar zijn zoon?
- En hoe denkt Marco over zijn vader?
- Blijft de relatie tussen Marco en zijn vader hetzelfde, of verandert die gedurende het verhaal? Wie is degene die besluiten neemt en dingen bepaalt?

> *Feit of fictie (Nederlands, geschiedenis)*

- Dijkstra zegt achter in het boek dat niet alles in het verhaal echt gebeurd is, maar je weet niet wat. Heb je hier zelf ideeën over? Wat kan niet echt gebeurd zijn?

‘Als je
hulp van
een ander
anneemt,
betekent
dat nog niet
dat je hebt
gefaald’

- Kijk je anders naar het verhaal nu je weet dat sommige dingen verzonnen zijn?
- Volgens Rustichello mag je best wat informatie toevoegen om een verhaal spannender te maken. Wat vind je daarvan?

Verwerkingsopdrachten

- Laat de leerlingen meer informatie over de Zijderoute opzoeken (lees ook de tekst op bladzijde 207 in het boek). Hoe ver is het vanuit bijvoorbeeld Xi'an (een van de startpunten van de Zijderoute) naar Venetië? Bereken de afstand met Google Maps (optie: lopen) en praat samen over hoe anders de reis nu is dan in de dertiende eeuw. Bekijk op Google Maps wat je onderweg allemaal tegenkomt (woestijnen, waterwegen).
- Marco en zijn vader nemen allerlei edelstenen mee uit verre landen. Bekijk met de leerlingen welke edelstenen er zijn en hoe die eruitzien. Dat kan bijvoorbeeld met *Het kleine boek over stenen en mineralen* van Caroline Bingham. Waarom zijn sommige stenen zo waardevol? Hebben de leerlingen ook bijzondere schatten?
- Laat de leerlingen thuis op zoek gaan naar een 'bijzonder' voorwerp (een veer, een oude munt, een oude sleutel, een knikker) en laat hen hier in de klas een legende bij bedenken. Waar zou dit voorwerp vandaan komen? Wat maakt het voorwerp zo bijzonder?

Deze boeken passen bij het thema 'Ontdekkingsreizen' of 'Verhalen vertellen'

- *Toen Thor het nog liet donderen* (2025) van Bette Westera, waarin de verhalen over Noordse goden als Thor, Odin en Loki worden verteld.
- *Schaduw van Toet* (2021) van Lida Dijkstra, over de jonge farao Toetanchamon en zijn halfzus Amany.
- *Terra Ultima* (2021) van Raoul Deleo, waarin Raoul Deleo verslag doet van zijn jarenlange zoektocht naar het continent.
- *De H van Humboldt* (2020) van Barbara Rottiers, over het leven van natuurwetenschapper en ontdekkingsreiziger Alexander von Humboldt.